

„Godzina z Detektywami pamięci”

Scenariusz godziny wychowawczej

Tytuł: Detektywi pamięci

Czas trwania: 2 x 45 minut (lekcja + wyjście terenowe)

Grupa: uczniowie klas 7–8 SP lub szkół ponadpodstawowych

Miejsce: sala lekcyjna + lokalny cmentarz

Wstęp

Ten scenariusz powstał w oparciu o herstorię niezwyklej kobiety, która przez całe życie – cicho, bez rozgłosu – dbała o opuszczone nagrobki. Nie szukała pochwał ani uznania. Pokazywała swoim przykładem, że szacunek dla zmarłych to coś więcej niż tradycja – to odpowiedzialność wobec tych, którzy byli przed nami.

Dziś pałeczka trafia w Wasze ręce. To Wy stajecie się strażnikami pamięci. Nie tylko wtedy, gdy porządkujecie stary grób czy zapalacie świeczkę – ale także wtedy, gdy opowiadacie historię słowami. Bo słowa są trwałe. To one sprawiają, że pamięć nie gaśnie.

Ta godzina wychowawcza to okazja, by:

- zobaczyć, że pamięć o zmarłych nie zna granic wyznania czy narodowości,
- doświadczyć, że małe gesty (takie jak uprzątnięcie opuszczonego miejsca) mają wielką wartość,
- spróbować własnymi słowami przywrócić życie tym, którzy zostali zapomniani.

To nie będzie zwykła lekcja – to pożytecznie spędzony czas, który łączy tradycję, odpowiedzialność i kreatywność.

Cele lekcji

- kształtowanie postawy szacunku dla miejsc pamięci i tradycji, niezależnie od wyznania czy narodowości,
- rozwijanie empatii i odpowiedzialności,
- praktyczne doświadczenie dbania o opuszczone miejsca pamięci,
- dokumentowanie i twórcze wyrażanie pamięci poprzez słowa, obrazy, symbole,
- pogłębienie badań i włączenie się w projekt „Budowniczkini” poprzez spisanie i przesłanie historii lokalnych kobiet, które działały dla dobra swojej społeczności.

Materiały

- Teczki Detektywów Pamięci (jedna karta pracy na grupę),
- rękawiczki robocze, worki na odpady, zapalaki/świeczki (jeśli szkoła i rodzice wyrażą zgodę),
- telefony / aparaty do robienia zdjęć nagrobków,
- dostęp do strony **budowniczkini.pl** (w dalszym etapie).

Przebieg zajęć

Etap 1. Wprowadzenie w klasie (20 min)

1. Krótka rozmowa: „*Czy brak kwiatów i świeczki oznacza zapomnienie?*”, „*Dlaczego dbanie o groby jest ważne?*”
2. Opowieść o kobiecie, która dbała o opuszczone groby – przykład cichej, odpowiedzialnej postawy.
3. Rozdanie Teczki Detektywa Pamięci – omówienie zadań na cmentarz.

Etap 2. Wyjście na cmentarz (ok. 45 min)

Uczniowie w grupach:

- odnajdują opuszczone lub zaniedbane nagrobki,
- porządkują je (usuwiają liście, wyrzucają śmieci, stawiają kamyczek lub zniczek, jeśli jest możliwość),
- odczytują inskrypcje i zapisują je w teczkach,
- robią zdjęcie nagrobka, który szczególnie zwrócił ich uwagę.

Etap 3. Refleksja w klasie (ok. 25 min)

- Prezentacja „odkryć” – każda grupa przedstawia krótko osobę, której grób odwiedziła.
- Tworzenie „śladów pamięci”: epitafium, jedno mocne zdanie, wiersz, symbol graficzny.
- Rozmowa o znaczeniu takich gestów: „*Co się zmieniło w naszym patrzeniu na cmentarz po tej lekcji?*”, „*Co możemy zrobić, by pamięć trwała?*”

Etap 4. Pogłębienie badań – praca uzupełniająca (po lekcji / jako projekt grupowy)

- Uczniowie wybierają **jedną postać lub historię**, która szczególnie ich poruszyła.
- Pogłębiają wiedzę: rozmawiają z dziadkami, sąsiadami, szukają lokalnych źródeł.
- Spisują historię i przygotowują krótką notkę (tekst, zdjęcie, rysunek, prezentację).
- Wspólnie z nauczycielem przesyłają ją na stronę budowniczi.pl jako część kujawsko-pomorskiego archiwum.

Rezultaty

- Młodzież realnie doświadcza, czym jest dbanie o pamięć,
- uczniowie mają poczucie, że kontynuują dzieło niezwykłej kobiety,
- rozwijają empatię i odpowiedzialność w działaniu, a nie tylko w teorii,
- uczą się, że pamięć można wyrażać także twórczo – poprzez słowa i symbole.
- powstają nowe lokalne historie, które zostają utrwalone w projekcie *Budowniczi*,
- młodzi ludzie czują sprawczość i widzą, że ich działania mają znaczenie.

Poniżej przedstawiam prostą kartę pracy „Teczki Detektywa Pamięci”

Teczka Detektywa Pamięci – karta pracy

1. Epitafium (przykład / zadanie nauczyciela)

„Tu spoczywa Jan Nowak, nauczyciel, który całe życie uczył dzieci czytać i pisać.”

Zapisz epitafium, które dostaliście (lub wymyślcie własne, jeśli epitafium nie jest podane).

2. Kim mogła być ta osoba?

- Jakie mogła mieć marzenia, pasje, pracę?
- Jak mogła wpływać na innych ludzi?

Nasze pomysły:

.....
.....

3. Co zostawiła po sobie?

- Jakie ślady mogła zostawić w społeczności, rodzinie, miejscu, w którym żyła?

Nasze pomysły:

.....
.....

4. Nasz twórczy ślad

Wybierzcie jedną formę, aby „przywrócić pamięć” tej osobie:

- Krótkie epitafium (2–3 wersy wiersza),
- Rysunek / symboliczny znak,
- Hasło pamięciowe.

Nasze dzieło:

.....
.....

5. Refleksja grupy

- Co było dla nas najciekawsze?
- Czego się dowiedzieliśmy o pamięci i historii?

Nasze wnioski:

.....
.....

Na końcu karty można dodać mały napis:

„Detektywi Pamięci – bo pamięć to nasza wspólna historia.”

Poniżej przedstawiam wskazówki dla ucznia

Jak zebrać i spisać historię Budowniczkii?

Hej, Detektywie Pamięci!

Twoim zadaniem jest uratowanie od zapomnienia historii kobiet, które zostawiły po sobie coś ważnego – choćby najdrobniejszy ślad troski o innych. Oto jak to zrobić:

Krok 1. Znajdź bohaterkę

- Może to być kobieta, której grób odnalazłeś na cmentarzu.
- Może to być babcia, sąsiadka albo ktoś, o kim opowiadają starsi mieszkańcy.
- **Ważne:** nie musi być znana ani „sławna” – często właśnie te ciche bohaterki są najważniejsze.

Krok 2. Zbierz informacje

Spróbuj dowiedzieć się jak najwięcej. Skorzystaj z różnych źródeł:

- **Rozmowy** – zapytaj rodziców, dziadków, sąsiadów.
- **Dokumenty** – stare zdjęcia, kroniki, szkolne księgi, parafialne zapisy.
- **Internet** – lokalne fora, strony regionalne.

Pamiętaj, że każda drobna informacja ma znaczenie!

Krok 3. Spisz historię

Ułóż ją w formie krótkiej opowieści. Pomogą Ci pytania:

- Jak miała na imię?
- Gdzie mieszkała i czym się zajmowała?
- Co robiła dla swojej społeczności?
- Jakie miała pasje, talenty, marzenia?
- Dlaczego warto o niej pamiętać?

Nie musisz pisać długiego tekstu. Ważne, by Twoje słowa oddały jej charakter i znaczenie.

Krok 4. Dodaj coś od siebie

Twoja historia może mieć różne formy – wybierz tę, która Ci pasuje:

- tekst (krótki życiorys, opowiadanie),
- zdjęcie lub rysunek,
- nagranie audio lub wideo,
- prezentacja multimedialna, kolaż.

Liczy się Twoja kreatywność.

Krok 5. Podziel się nią z innymi

Kiedy Twoja historia będzie gotowa:

1. pokaż ją nauczycielowi,
2. wspólnie zdecydujcie, czy uzupełnicie ją zdjęciem lub rysunkiem,
3. prześlijcie ją na stronę budowniczi.pl.

Dzięki temu Twoja opowieść stanie się częścią **kujawsko-pomorskiego archiwum pamięci o Budowniczkach**.

Pamiętaj

Ty też tworzysz historię. Twoje słowa, zdjęcia i gesty mają moc – sprawiają, że ktoś, kto mógłby zostać zapomniany, znów będzie żył w pamięci innych.